

Khi tiết trời lập xuân nông nhớt là những thây bầy chim cu gáy quê tôi chuồn bầy vào mùa. Theo các thây bầy chim chuyên nghiệp, trời chuyển sang đông giá thì hầy nhà cu sống theo bầy, nhợt nhợt khi lúa đông xuân đơm đuôi, chín trĩu, thì chim tách bầy. Chúng sống có đôi, có bầy, tìm lãnh địa để vun đắp tổ uyên ương, duy trì nòi giống. Đây là thời điểm thuận lợi cho thây bầy chim tác nghiệp.

Bầy chim cu gáy mang tính chuyên nghiệp quê tôi phải kể đến Ông Nguyễn Hữu Kếnh, ở làng Ngân Hà, ông Nguyễn Bá Môn ở làng Thanh Quýt, ông Trần Kếnh ở làng Viêm Tây, thuở còn ở Địch Bàn. Riêng ông Nguyễn Hữu Kếnh thuở còn gác cu cha truyền con nối. Ông mê bầy chim đến nỗi 2 giờ sáng là lui bầy từ làng Ngân Hà đến Gò Mùn, huyện Địch Lộ. Đến nỗi mà trời vốn chập a sáng, phải ngồi tã bầy tre, góc ruộng chờ mồi trời lên để đánh bầy. Còn ông Nguyễn Văn Cống, ở làng Thanh Quýt thì tiếng có chim cu gáy hay nhớt như Quýt Nam. Ngồi ở làng kể lại rằng, thời 9 năm kháng chiến chống Pháp, ông lên Minh Huy, Việt An, huyện Hiệp Đức hành nghề đông y. Do ngồi ở con trai đến nhớt không may lâm trọng bệnh, rồi qua đời. Vì quá thốt nhớt con, ông chôn nỗi, bầy bê chuyên làm ăn, gia cảnh sa sút. Mồi ngồi ở bầy đã đến ông cưu mang, giúp đỡ, thây ông suy sụp tinh thần, ngồi ở bầy rồi ông đi săn chim cu để giải buồn. Sau thời gian, vui với cảnh chim trời cá nước khi ông đâm ra ghiền và bầy c vào nghề bầy chim. Khi “ra riêng”, ngồi ở bầy cho ông mồi con chim mồi quý, nó có giọng gáy đến nhớt. Nghĩa là tùy vào trọng thái của đời thây mà gáy lúc khoan, lúc nhớt, lúc hiên, lúc dờ không con chim cu mồi thây bầy giải sầu. Do giọng gáy đến đáo của nó, có ngồi ở thây bầy chim cu gáy chuyên nghiệp gọi mồi con trâu c (tức là trâu đực) những ngồi ở bầy của ông không đểng ý, mà cho ông, để bày tỏ tấm lòng mang ơn, trả nghĩa. Năm 1977, ông giao con chim này cho ông Nguyễn Hữu Lộ, ngồi ở bầy chim cu trong làng nuôi dưỡng, chăm sóc khi đó con chim quý này đã hơn 50 tuổi. Những vì “tuổi cao sức yếu” sau thời gian không lâu chim gáy hay nhớt Quýt Nam “qua đời”, để lại bao niềm lưu luyến tiếc đời với những ngồi ở bầy chim quê nhà.

Bầy chim cu có hai cách, bầy dờ ở đất và bầy trên không. Bầy dờ ở đất là chôn vùng đất thuôn lại nhớt bãi, cánh đểng vầy a gọt quang. Tiếp đến là đất bầy c đểnh, trong bầy đất chim mồi. Chim mồi ngồi ở đánh bầy may đôi mồi. Chân chim thì cọt dây. Ngồi ở đánh bầy ở trong lùm cây, bầy rơm ngồi chôn chim trời bay vầy tìm mồi là giải dây. Lúc này, do mồi không thây, chim mồi sẽ ngã té, hai cánh của nó nhớt liên tục. Chim hoang đã thây chim lờ nhớt cánh, xớt cọt khiêu khích, chúng không ngồi ngồi sà vào bầy giao chiền. Bầy bầy chọt, lờ sẽ sụp. Lúc này, chú chim trời nghiệp ra sẽ vùng vầy những không thây nào thoát được.

Bầy chim cu gáy

Viết bởi Administrator

Thứ hai, 08 Tháng 11 2010 16:10 - Lần cập nhật cuối Thứ hai, 08 Tháng 11 2010 16:36

Một khu vực bầy chim cu gáy mái ở đất Malaysia, bên trái là con chim gáy ngoài

Bầy trên không, là người bầy chim chôn một cành cây để treo lồng bầy. Để đi đến với lồng bầy phải có một nhánh để chim hoang đã đậu. Người đánh bầy tìm cho mình một điếm phù hợp người hoặc một vòng nam người mây trời, sông nước hay hồ nước để đi. Thường là chim mái treo trên cành là nó bắt đầu kêu ra (tức là gáy rao) gọi đến thi. Nghe tiếng gáy lồng, chim hoang đã bay vào quan sát, thấy chim mái ở trên bờ khoan sang bờ nhà để gây chú ý. Người đến thi thường nói “ghét nhau tiếng gáy”, Quê là không sai! Chim hoang đã thấy chim lồng xâm lăng lãnh địa của mình, thêm vào đó tiếng gáy, tiếng gù nghe chửi. Thường là cuộc cạnh tranh xảy ra, lồng sẽ sụp.

Đánh mái cây của bầy cucru trên youtube, rất hấp dẫn

Tiếng gáy, tiếng gù của chim cũng nhiều loại. Theo các thói bầy sành nghề thì trung 3 tiếng gáy của bầy. Đó là tiếng Thường là tiếng gáy trầm trầm, tiếng Đục là tiếng gáy vang lên âm thanh lớn và tiếng Kim là tiếng gáy thanh trong và nhỏ. Ngoài ra còn có tiếng gáy đục pha trầm, kim pha trầm và tiếng gáy Thường-Đục-Kim như 1, như 2, như 3, như 4. Ví dụ: Tiếng gáy đục như 1: Cúc cù cu... cu. Đục như 2: Cúc cù cu.... cu...cu. Nói nom na mái tiếng cu, sau cúc... cù... cu lồng với một hũ. Đó là chửi kẻ đến chim mái quý để bầy chim nhà chuồng như “Nhất là mẹ tréo tiếng cà, nhì là cõ lãi thối ba bịch để” (Bịch để là chim gáy có móng màu trắng) hoặc “Cõ m cao, giao cánh, mẹ đình.”

Bầy chim cu hiện nay không chỉ quanh quẩn trong làng mà đi đến các vùng núi Đồi Lạc, Duy Duyên, Quê Sơn, Hồ Tây Đục... Đến mà mãi đến bây giờ nghề người bầy chim quê tôi vẫn chưa lý giải được là mang chim mái đánh bầy ở các vùng quê thuộc tỉnh Thừa Thiên- Huế. Như Nam Đông, Thừa Lạc, Nước Ngọt, Hồ Tây, Hồ Tây Đục... họ chim mái bắt lên là chim trời bay vào khá đông. Họ không hiểu là do chủ tiếng của chim khác vùng hay sao... mà chúng giết nhau sẵn sàng giao chửi. Thôi chuyện đó xin nhường lại cho các nhà nghiên cứu. Còn người bầy chim theo đó mà họ nghề thú vui tao nhã.

Bầy chim cu gáy

Viết bởi Administrator

Thứ hai, 08 Tháng 11 2010 16:10 - Lần cập nhật cuối Thứ hai, 08 Tháng 11 2010 16:36

Bầy chim, câu cá là thú tiêu khiển giàu tính văn hóa, nhưng không vì thế mà tước đi các loài chim hoang dã. Đợi rồi một ngày không xa, cánh mồi sẽ xuân đến, thu sang và ng đi tìm ng cúc... cù... cu trong trổ, thân quen và ng từ phía lũy tre đầu làng, là một đi một nhà hân quê thảnh thơi, yên bình.

Hữu Dũng

dienban.gov.vn